

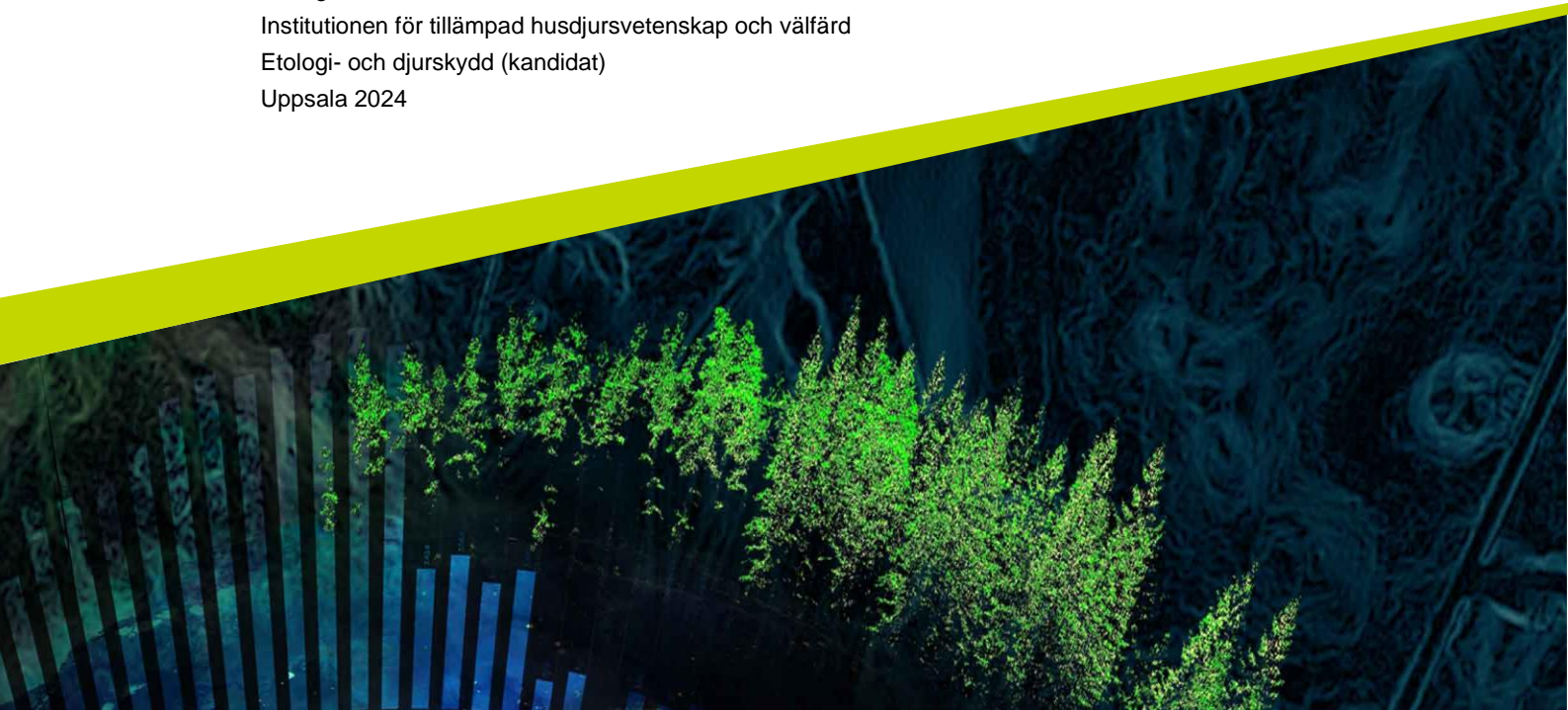


# Hur och varför avlivas hästar i Sverige?

- en kartläggning av kunskapen ur ett djurskydds- och hästägarperspektiv
- 

Anna Lindberg

Självständigt arbete • 15 hp  
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU  
Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd  
Etologi- och djurskydd (kandidat)  
Uppsala 2024



# Hur och varför avlivas hästar i Sverige? - en kartläggning av kunskapen ur ett djurskydds- och hästågarperspektiv

*How and why are horses euthanised in Sweden? - a survey from the perspective of the animal welfare legislation and horse owners*

Anna Lindberg

**Handledare:** Lotta Berg, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

**Bitr. handledare:** Johanna Bårring, Marknadsansvarig häst på Svensk Lantbrukstjänst AB

**Examinator:** Lisa Lundin, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

**Omfattning:** 15 hp

**Nivå och fördjupning:** Grundnivå, G2E

**Kurstitel:** Självständigt arbete i biologi

**Kurskod:** EX0867

**Program/utbildning:** Etologi- och djurskydd (kandidat)

**Kursansvarig inst.:** Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

**Utgivningsort:** Uppsala

**Utgivningsår:** 2024

**Nyckelord:** Häst, Equus caballus, avlivning, Svensk Lantbrukstjänst AB, djurskyddslagstiftning, djurskydd, slakt

## **Sveriges lantbruksuniversitet**

Fakultet för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institution för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

## Abstract

Horses (*Equus caballus*) were domesticated around 6000 years ago, before that, wild horses were used as food resource for humans. Today, the horse is a popular companion animal used in many different training- and competition disciplines and a major leisure interest for many people. Horse owners have a duty to ensure that the horse is not exposed to unnecessary pain or suffering, such as severe and non-treatable disease or injury. If they are, this could lead to a decision of euthanasia. Sweden has a strong tradition and legislation on animal welfare and euthanasia can be seen as part of this. Injuries, age, accidents and various medical conditions are common reasons for the horse to be euthanised. In this study, telephone interviews were conducted with professional drivers from Svensk Lantbrukstjänst AB, a company that works with euthanasia of horses and other livestock. Telephone interviews were also conducted with selected organisations within the horse industry, that in various ways come in contact with owners in need of putting their horse down. The purpose of this study was to answer questions regarding how and why horses are euthanised in Sweden and to map the knowledge from the perspective of animal welfare as well as describing the horse owners' perspective. Selected questions were asked to the respondents, who replied based on their own experiences and expertise within their field. This study highlights that the most common methods of euthanising horses are with a penetrating captive bolt device with subsequent bleeding or by medical injection. Besides the drivers, veterinarians and some farriers also perform euthanasia and it is important that the horse is handled calmly to minimise the risk of accidents during the procedure. To the horse owners, it can be a heavy and difficult decision to be made when it comes to putting a horse down, something all respondents in the study agreed on. As previous studies have not included professional drivers who work with euthanising horses, further studies may be needed. This should be done in order to maintain good animal welfare and ensure compliance with the legislation when it comes to horse euthanasia, as the professional's knowledge and competence play an important role from an animal welfare legislation point of view, as well as of the horse owners.

*Keywords: Euthanasia, horse, Equus caballus, Svensk Lantbrukstjänst AB, animal welfare legislation, knackers*

# Innehållsförteckning

<b>Definitioner .....</b>	<b>6</b>
<b>1. Inledning .....</b>	<b>7</b>
<b>2. Bakgrund .....</b>	<b>8</b>
2.1 Beslutet att avliva .....	8
2.2 Slakt som avlivningsmetod .....	9
2.3 Lagstiftning om avlivningsmetoder .....	10
2.4 Svensk Lantbrukstjänst AB .....	11
<b>3. Syfte .....</b>	<b>13</b>
3.1 Frågeställningar .....	13
<b>4. Metod och material .....</b>	<b>14</b>
4.1 Metodval.....	14
4.2 Urval och datainsamling.....	15
4.3 Bearbetning av svaren från intervjuerna .....	16
<b>5. Resultat .....</b>	<b>17</b>
5.1 Vilka metoder används vid avlivning av häst? .....	17
5.1.1 Chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB.....	17
5.1.2 Sveriges Veterinärförbund .....	17
5.1.3 Kontaktperson på Svensk Lantbrukstjänst AB .....	17
5.1.4 Livsmedelsverket .....	17
5.2 Vem avlivar hästen och vad har den personen för utbildning och erfarenhet? .....	18
5.2.1 Chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB.....	18
5.2.2 Svenska Ridsportförbundet, Svensk Travsport och Svensk Galopp .....	19
5.2.3 Sveriges Veterinärförbund .....	19
5.2.4 Kontaktperson på Svensk Lantbrukstjänst AB .....	20
5.3 Hur hanteras hästen inför avlivning? .....	20
5.3.1 Chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB.....	20
5.3.2 Livsmedelsverket .....	21
5.3.3 Försäkringsbolaget Agria .....	22
5.4 Hur uppfattar de som yrkesmässigt avlivar hästar att hästägarna resonerar och motiverar avlivning? .....	22
5.4.1 Chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB.....	22

5.4.2 Svenska Ridsportförbundet, Svensk Travsport och Svensk Galopp.....	23
5.4.3 Kontaktperson på Svensk Lantbrukstjänst AB .....	24
<b>6. Diskussion .....</b>	<b>25</b>
6.1 Vilka metoder används vid avlivning av häst? .....	25
6.2 Vem avlivar hästen och vad har den personen för utbildning och erfarenhet? .....	25
6.3 Hur hanteras hästen inför avlivning? .....	26
6.4 Hur uppfattar de som yrkesmässigt avlivar hästar att hästägarna resonerar och motiverar avlivning? .....	27
6.5 Styrkor och svagheter med den valda metoden .....	28
6.6 Styrkor och svagheter i litteratur och data .....	29
6.7 Hållbarhet.....	30
6.8 Samhälleliga och etiska aspekter .....	31
6.9 Tillämpning och nya frågeställningar .....	32
6.10 Slutsats .....	33
<b>Tack.....</b>	<b>34</b>
<b>Referenser.....</b>	<b>35</b>
<b>Populärvetenskaplig sammanfattning .....</b>	<b>38</b>
<b>Bilaga 1.....</b>	<b>39</b>

## Definitioner

- Karenstid* Den tid efter sista behandlingstillfälle som behövs för att resthalter av ett läkemedel ska ha sjunkit till godkänd nivå i alla vävnader i en djurkropp (Läkemedelsverket, 2023).
- Triangelmärkning* En veterinär och försäkringsbolag har bedömt att hästen inte kan användas till vad den var tänkt till och märks då med en triangel, tanken är dock att hästen ska kunna fortsätta i avel eller som promenad/sällskapshäst men får inte användas regelbundet i något arbete (Svenska Ridsportförbundet, 2022).

# 1. Inledning

Hästen (*Equus caballus*) domesticerades för cirka 6000 år sedan (Goodwin, 2007) men dessförinnan var hästen redan en födokälla för människan (Belaunzaran *et al.*, 2015). Hästar har genom åren avlats för olika ändamål och syften där olika raser specifikt har tagits fram för människans behov (Endenburg, 1999). Författaren uppger att hästen är ett populärt husdjur och ett stort fritidsintresse för många människor samt används inom många olika sport- och tävlingsgrenar. År 2016, då den senaste mätningen vad gäller antal hästar som finns i Sverige genomfördes, uppskattas de till ca 355 500 (Jordbruksverket, 2017).

Enligt 2 kap. 1 § djurskyddslagen (2018:1192) ska djur behandlas väl och skyddas mot sjukdom och onödigt lidande. I många fall är en naturlig död mer plågsam för hästen än att den lugnt och stilla får somna in (Agría, 2023). På Jordbruksverkets (2022) hemsida kan man läsa att i Sverige har man som hästägare ansvaret för att bestämma var och hur hästen ska avlivas samt vad som ska hända med hästkroppen efteråt. Beslut om avlivning kan vara tungt och svårt för hästägaren att ta, så det är bra om man på förhand har läst på om hur förloppet av en avlivning går till för att vara väl förberedd innan tiden är inne för att ta beslutet (Jordbruksverket, 2022).

Hästen kan skickas till slakt för att bli livsmedel om den har ett giltigt pass; där ska det framgå om den är borttagen ur livsmedelskedjan samt om den har fått läkemedelsbehandling som förhindrar slakt (Jordbruksverket, 2022). I de flesta fall väljer dock ägaren att låta avliva hästen hemma på gården och det är därför viktigt att anlita en kunnig yrkesperson som vet hur man avlivar hästen på ett korrekt sätt som t.ex. Svensk Lantbrukstjänst AB eller en veterinär (Agría, 2023).

## 2. Bakgrund

### 2.1 Beslutet att avliva

Att avgöra om man ska låta sin häst få somna in eller inte är för många ägare ett svårt och tufft beslut som oftast baseras på hästens hälsotillstånd, framtidsutsikter till att bli frisk och veterinärens uppfattning i frågan (McGowan *et al.*, 2012). Författarna nämner att förlusten av hästen initialt ofta kan ge ägaren en påfrestande upplevelse snarare än en lättad sådan, trots att man ändå i slutändan accepterar avlivningsprocessen.

Det finns många olika anledningar till varför man behöver avliva en häst men några av de vanligaste orsakerna är att den är gammal, sjuk, skadad eller oönskad (Stull, 2013). Författaren skriver att andra orsaker kan vara akutsituationer så som olyckor och naturkatastrofer eller progressiva sjukdomstillstånd, över tid samt åldrande som gör hästen svag. Försummelse av hästen så att den svälter, foderbrist och skador av olika slag som kan uppstå när den är i hagen eller i stallet samt under transport, fölning och andra hästaktiviteter som träning och tävling är andra orsaker till avlivning (Stull, 2013). Ägarens personlighet och livserfarenheter är något som kan påverka beslutet om avlivning (McGowan *et al.*, 2012). Författarna skriver att tidigare erfarenheter av att förlora ett husdjur kan ha en inverkan på hur man kommer att agera i framtiden när samma beslut behöver tas. Negativa livsupplevelser sedan tidigare kan göra att man får svårt för att bestämma sig, vilket gör att ett djur som lider kan få göra det onödigt länge (McGowan *et al.*, 2012).

För att hjälpa hästägaren att kunna ta beslutet när tiden är inne för avlivning hade en avlivningsplan varit bra att tillgå (Stull, 2013). Författaren upplyser om att en genomtänkt plan med tydliga punkter som är individuellt anpassade utifrån varje häst och ägare hade minskat risken för lidande, stress och smärta för hästen. Det hade även minskat hästägarens ångest och känslomässiga påfrestning vid beslut om avlivning (Stull, 2013). Förslag på olika punkter som man kan utgå ifrån är exempelvis tillstånd som inte går att behandla mer och orsakar ett lidande för hästen eller att den tappar 20% av sin normalvikt trots tillgång på foder (Stull, 2013). Att ha punkter att förhålla sig till i avlivningsplanen som till exempel viktminskning

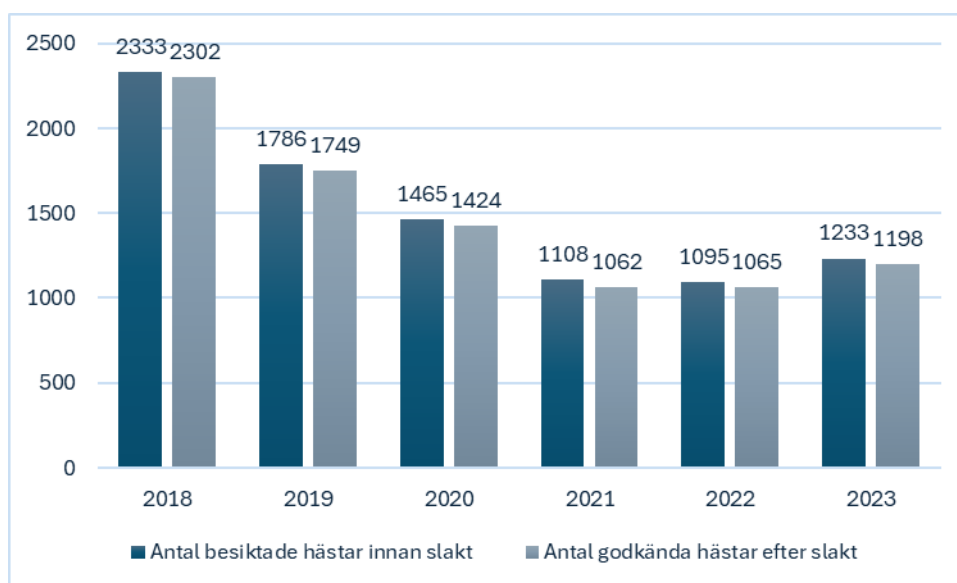


och förändrat beteende gör att sjukdomsförloppet eller skadan går att utvärdera över tid, något som på så sätt kan hjälpa hästägaren till att fatta beslut om avlivning (Stull, 2013).

## 2.2 Slakt som avlivningsmetod

Om hästen skickas till ett slakteri används hästkroppen till livsmedel efter avlivningen (Hästsverige, 2023a). Samma källa skriver att hästen då behöver uppfylla vissa krav, som att kunna bli transporterad till slakteriet, den ska inte ha några smittsamma sjukdomar samt ha ett originalpass som är godkänt. Det är oftast ägaren själv som kontaktar slakteriet för att göra en slaktanmälan och därefter bokas oftast en särskild dag och tid in för hästen (Hästsverige, 2023a).

Under åren 2018–2023 var det totalt 9020 st. hästar som besiktades före slakt och det var totalt 8800 st. godkända hästar efter slakt (Fig. 1). Under denna sexårsperiod har efterfrågan på hästkött successivt minskat dock med en liten ökning år 2023. Intresset för att äta hästkött finns men det är individuella variationer från konsumenternas sida (Hästnäringens Nationella Stiftelse, 2019). Trots att marknaden är stadig minskar slakten av hästar i Sverige och har halverats de 20 senaste åren (Hästnäringens Nationella Stiftelse, 2019). Källan uppger att det importerats mellan 150–400 ton hästkött årligen till Sverige, vilket innebär att en ökad slakt av hästar i Sverige hade minskat den volymen och hade varit en fördel ur både hållbarhets- och livsmedelssäkerhetsperspektiv.



Figur 1. Inrapportering av antal besiktade hästar före slakt och antal godkända hästar efter slakt mellan år 2018–2023 (Livsmedelsverket, personligt meddelande, 8 mars 2024).

## 2.3 Lagstiftning om avlivningsmetoder

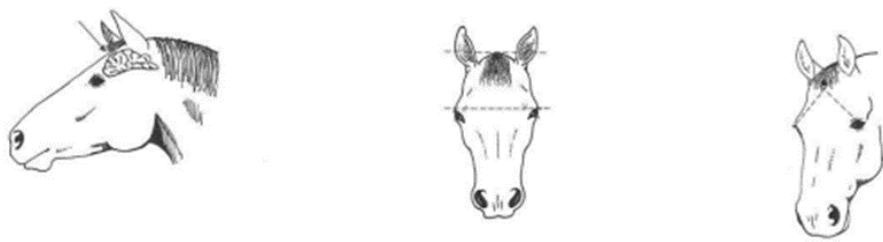
Sedan 1 januari 1995 är Sverige medlem i den Europeiska unionen (EU) (Regeringskansliet, 2023). På samma sida kan man läsa att Sverige omfattas av EU-rätten som innebär att EU:s lagar gäller över svensk lag om det skulle bli en tvist om vilken lag det är som gäller. I praktiken innebär det att svensk lagstiftning i vissa fall kan komplettera eller vara striktare än EU:s lagstiftning men att svensk lagstiftning inte kan läggas på en lägre nivå än vad som krävs enligt EU:s bestämmelser. Direktiv ska dock införlivas i svensk lagstiftning för att vara giltiga här.

Enligt de inledande resonemang som förs i Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning (Text av betydelse för EES)<sup>1</sup>, hädanefter (EG) nr 1099/2009, skäl (2), bör den som är delaktig i avlivning av djur vidta nödvändiga åtgärder för att smärta ska undvikas och plåga och lidande ska minimeras hos djuren under slakt och avlivning. För att framkalla medvetslöshet och avsaknad av känslöförmågor innan eller samtidigt som djuret avlivas behövs det bedövas då flertalet avlivningsmetoder är plågsamma för djur (skäl (20) (EG) nr 1099/2009). Enligt artikel 4.1 (EG) nr 1099/2009 får djur endast avlivas efter bedövning där avsaknad av medvetande och känsel ska bibehållas till dess att djuret är dött. För hästar gäller mekanisk bedövning där anordning med penetrerande bult och vapen med fri projektil används eller genom en dödlig injektion samt med elektricitet (4.1 [EG] nr 1099/2009), där den sistnämnda metoden dock sällan (aldrig) i praktiken används vid bedövning av häst (Jordbruksverket, 2022).

I Sverige är enligt 7 kap. 3 § Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:8) om slakt och annan avlivning av djur, saknr L 22, hädanefter L22, tillåtna bedövningsmetoder för hästdjur bultpistol och kulvapen samt hagelgevär. Där bultpistol eller annat vapen används för att bedöva djuret vid slakt eller avlivning ska djuret skjutas så att hjärnan träffas och skadas på ett sådant sätt att djuret omedelbart förlorar medvetandet (7 kap. 7 § L22). I samband med slakt för privat konsumtion i hemmet och annan avlivning av hästdjur med mekanisk bedövning ska vapnet placeras enligt (Fig. 2) (7 kap. 14 § L22).

---

<sup>1</sup> EUT L 303, 18.11.2009, s. 1–30, celex 32009R1099



Figur 2. Vapnets placering vid mekanisk bedövning på hästdjur (7 kap. 14 § L22).

Om bultpistol eller skjutvapen används i samband med mekanisk bedövning vid slakt för privat konsumtion i hemmet eller annan avlivning ska avblodning påbörjas inom 60 sekunder efter bedövning (8 kap. 2 § L22). Enligt 9 kap. 4 § L22 ska avblodning utföras genom att man öppnar båda halspulsådrorna, det gemensamma blodkärl som dessa ådror utgår ifrån eller ett annat centralt blodkärl. En kontroll ska utföras visuellt efter avblodning för att säkerhetsställa att djuret är dött (8 kap. 4 § L22). Enligt 9 kap. 15 & 16 §§ L22 får samtliga djurslag avlivas av en veterinär som ger en överdos med narkosmedel för injektion eller genom injektion med specifika kemiska preparat som är avsedda för ändamålet och för det aktuella djurslaget.

## 2.4 Svensk Lantbrukstjänst AB

Svensk Lantbrukstjänst AB ägs av Konvex och Svenska Köttföretagen AB (Konvex, 2024). Svensk Lantbrukstjänst AB finns i hela Sverige och jobbar enligt egen uppgift för ett hållbart lantbruk och har tio professionella entreprenörer runt om i Sverige som utför de tjänster som organisationen erbjuder (Svensk Lantbrukstjänst AB, 2024). Enligt Svensk Lantbrukstjänst AB (2024) utförs alla uppdrag, det vill säga avlivning och upphämtning av döda djur, med fordon som är utrustade enligt Jordbruksverkets direktiv där varje entreprenör ansvarar för ett eget upptagningsområde.

Även om avlivning och kadaverhämtning i viss mån kan anses vara viktiga frågor ur ett samhällsperspektiv sköts alltså detta helt av privata företag. Enligt utsago från kontaktpersonen på Svensk Lantbrukstjänst AB räknas organisationen som en samhällsviktig verksamhet. Om Svensk Lantbrukstjänst AB slutar att hämta slaktavfall ifrån slakterierna kan slakterierna inte fortsätta att producera mat, förrän någon annan organisation åtar sig motsvarande uppdrag, vilket naturligtvis skulle kräva en viss uppstartstid. Svensk Lantbrukstjänst AB köper sina tjänster ifrån entreprenörer som har egna åkerifirmor där personalen, det vill säga chaufförerna, är anställda. En samhällsviktig funktion innebär att grundläggande behov, värden eller säkerhet ska upprätthållas och säkerhetsställas av samhällsviktiga

verksamheter (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2023). En säker hantering av avfall genom återvinning eller bortskaffande är en viktig samhällsfunktion där en samhällsviktig verksamhet ska upprätthålla eller säkerhetsställa kadaverhanterings- och destruktionsanläggningar, som även inkluderar insamling, transport och behandling av avfall (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2023).

## 3. Syfte

Syftet med denna studie var att via telefonintervjuer med chaufförer på Svensk Lantbrukstjänst AB och andra organisationer med relevans för hästnäringen kartlägga och öka kunskapen om avlivning av hästar i Sverige. Då ingen tidigare studie har inkluderat chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB som yrkesmässigt avlivar flertalet hästar varje år var syftet även att få en insikt om hur deras uppfattning och erfarenheter är i yrket, med fokus på just avlivning av hästar.

### 3.1 Frågeställningar

I denna studie var huvudsyftet att besvara följande frågeställningar:

- Vilka metoder används vid avlivning av häst?
- Vem avlivar hästen och vad har den personen för utbildning och erfarenhet?
- Hur hanteras hästen inför avlivning?
- Hur uppfattar de som yrkesmässigt avlivar hästar att hästägarna resonerar och motiverar avlivning?

## 4. Metod och material

### 4.1 Metodval

Telefonintervjuer valdes som metod, där urvalet av frågor har anpassats efter respektive respondents kompetensområde både vad gäller antal och innehåll (bilaga 1). Vid varje samtal informerades respondenten om att det som framkom under intervjun skulle presenteras anonymt samt vad syftet med telefonintervjun var. Deltagande var helt frivilligt, det vill säga att samtliga tillfrågade gavs möjlighet att avböja intervju innan frågorna ställdes. Intervjuerna gjordes under dagtid löpande från 12 februari till 3 april år 2024 där sammanlagt 18 personer intervjuades och intervjutiden varade mellan 30–60 minuter.

Studiens upplägg var beskrivande, det vill säga att det är en deskriptiv undersökning (Davidson & Patel, 2011). Då studien bestod av muntliga frågor som fokuserade på människors upplevelser så användes verbala analysmetoder med kvalitativ inriktning (Davidson & Patel, 2011). Enlig dessa författare innebär semistrukturerade intervjuer att frågorna som ställs kan komma i en specifik ordning men det är inte nödvändigt. Den som intervjuas får utrymme till att svara på frågorna med egna ord och syftet med en kvalitativ intervju är att få en uppfattning om hur den som intervjuas tolkar något i sin omgivning (Davidson & Patel, 2011).

I denna studie ställdes ett varierande antal redan färdiga frågor i en bestämd ordning enligt en semistrukturerad intervjumethodik. Intervjumethoden var kvalitativ, vilket gjorde att respondenterna fick svara fritt utifrån egna erfarenheter och kunskaper på ställda frågor. Telefonintervjuer med personer som på olika sätt kommer i kontakt med hästägare som ska låta avliva eller har låtit avliva sina hästar bedömdes vara den bästa metoden till att få en fördjupad och nyanserad kunskap i ämnet.

## 4.2 Urval och datainsamling

För att få en bredd på studien både geografiskt och kunskapsmässigt valdes nedanstående organisationer ut för en telefonintervju.

*Försäkringsbolaget Agria*, som specialiserat sig på djurförsäkringar. Störst på den svenska marknaden och ett av de största i Europa (Agria, 2024a).

*Livsmedelsverket*, är en central behörig myndighet för livsmedelskontroll. Arbetsgivare för officiella veterinärer vid slakterier och andra anläggningar (Livsmedelsverket, 2023).

*Svensk Galopp*, är en organisation inom galoppsporten i Sverige som har hand om och utvecklar sporten (Svensk Galopp, 2024).

*Svensk Lantbrukstjänst AB*, är en verksamhet som erbjuder tjänster åt svensk animalieproduktion som innebär transport och insamling av självdöda, främst livsmedelsproducerande djur samt avlivning (Svensk Lantbrukstjänst AB, 2024).

*Svenska Ridsportförbundet*, är ett specialidrottsförbund i Riksidrottsförbundet som verkar för att främja körning, ridning och voltige som folksport, motion och tävlingsidrott samt sprida kunskap om säker- och god hästhållning (Svenska Ridsportförbundet, 2024).

*Svensk Travsport*, är ett serviceorgan för landets travsportsintressenter och är huvudorganisation för den svenska travsporten (Svensk Travsport, 2024).

*Sveriges Veterinärförbund*, är en intresseorganisation och ett fackförbund för veterinärstudenter och veterinärer (Sveriges Veterinärförbund, 2023).

Organisationerna kontaktades genom deras allmänna kontakt-mejladresser. I mejlet informerades om syftet med kontakten samt att en person söktes för en telefonintervju. Organisationerna återkopplade med en personlig mejlkontakt till utvald person så en specifik dag och tid kunde bokas in för en telefonintervju. Två personer uppgavs från försäkringsbolaget Agria där båda två intervjuades. Utöver organisationerna kontaktades Svensk Lantbrukstjänst AB via mejl, där ställde sedan en person upp som kontaktperson. Kontaktpersonen valde i sin tur ut tio chaufförer ur sin personal ifrån varje körområde, från söder till norr, som var villiga att svara på frågor. Dessa personer kunde ringas upp när som helst under arbetsdagen, då de alla är egna företagare och anpassningsbara. Som intervju- respektive noteringsmaterial användes en telefon med headset och dator där respondenternas svar noterades ner i ett Word-dokument i direkt anslutning till intervjun.

### 4.3 Bearbetning av svaren från intervjuerna

Eftersom studien bestod av telefonintervjuer är sammanställningen av respondenternas svar tolkningar och sammanfattningar utifrån de öppna frågor som ställdes. För att kunna tyda och få en generell översikt av svaren gjordes en sammanslagning av vissa svar och frågor som ställdes till Svenska Ridsportförbundet, Svensk Travsport och Svensk Galopp. Samma tillvägagångssätt gjordes med försäkringsbolaget Agria. Resterade svar och frågor ifrån organisationerna hanterades separat. Eftersom alla tio chaufförer fick exakt samma frågor kunde deras svar samt vissa frågor till fördel slås ihop i redovisningen. Svaren som chaufförerna och organisationerna gav lästes igenom flera gånger innan en sammanställning gjordes. För att hålla svaren relevanta till frågorna som ställdes redovisades endast de utsagor som är av betydelse till denna studie.



## 5. Resultat

### 5.1 Vilka metoder används vid avlivning av häst?

#### 5.1.1 Chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB

Alla chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB uppgav att de endast använder bultpistol som bedövning vid avlivning av häst och avblodar alltid efteråt. Det vanligaste enligt samtliga chaufförer är att hästkroppen efter den är avlivad går till destruktion. En av chaufförerna trodde att de flesta hästar som avlivas går till förbränning eftersom många slakterier inte tar emot hästar. Om slakterierna hade gjort det hade nog fler hästar blivit livsmedel, resonerade den chauffören. Samma chaufför berättade att det oftast är en lång resväg för hästar till slakterier, vilket gör att Svensk Lantbrukstjänst AB i stället kallas ut till gården.

#### 5.1.2 Sveriges Veterinärförbund

Respondenten uppgav att medicinsk avlivning numera är vanligare än bult, i de fall då det är veterinärer som genomför avlivningarna. Många av de nyexaminerade yngre veterinärerna känner sig inte bekväma med att bulta. Det lyftes även att veterinärutbildningarna inte är desamma som förr och att avlivning med bult inte lärs ut eller tränas i samma utsträckning idag.

#### 5.1.3 Kontaktperson på Svensk Lantbrukstjänst AB

Respondenten informerade att det bara är bultpistol ihop med avblodning som används av deras personal vid avlivning av häst. Det finns vissa rutiner nedskrivna t.ex. om hur man ska tänka kring val av plats för avlivning. Däremot finns det ingen rutin för vad som ska sägas till hästägarna då varje tillfälle är unikt.

#### 5.1.4 Livsmedelsverket

Vid frågan om hur slakt/avlivning av häst går till på ett slakteri betonade respondenten att det krävs mer kunskap för att avliva en häst än mot t.ex. nötkreatur. Eftersom hästar är stora flyktdjur och är mer känsliga för hantering är det viktigt att

man vet hur man gör. Då personalen på slakterier inte avlivar hästar så ofta är det viktigt att de vet var de ska bulta hästen då hjärnan sitter högre upp än vad den gör på t.ex. nötkreatur. Hästen leds från transporten och blir besiktigad i närheten, oftast utanför slakteriet innan man leder in den genom en av portarna där avlivningen sedan sker. Vanligaste metoden uppgavs vara mekaniskt med bultpistol följt av avblodning.

## 5.2 Vem avlivar hästen och vad har den personen för utbildning och erfarenhet?

### 5.2.1 Chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB

Alla chaufförer svarade att man lär sig yrket genom att gå bredvid en redan rutinerad chaufför där vissa har en bakgrund som slaktare på ett slakteri eller jagar som hobby. De berättade att det inte finns några specifika utbildningar, utan det är ett informellt lärlingssystem. Majoriteten uppgav att det är svårt att hitta ny, bra personal som klarar av yrket, då man behöver kunna hantera både människor och hästar i en oftast sorglig och tung situation. Genomgående uppgav chaufförerna att de ansåg att det är viktigt att utbildningsperioden får ta tid. Det är viktigt att personen som ska läras upp känner sig trygg i arbetsuppgifterna. Oftast får de nya börja med att bulta redan avlivade djur från exempelvis ett slakteri eller klinik, för att de ska få känna hur det känns.

När den som blir utplärd börjar känna sig mer bekväm i situationen kan vederbörande få börja med att utföra till exempel avblodningen, då bultningen oftast är den svåra biten enligt vissa chaufförer. När personen ska utföra hela proceduren, det vill säga både bulta och avbloda, väljer chaufförerna oftast ut äldre och lugnare hästar till de som är nya i yrket, då dessa hästar är lättast att börja med. I intervjuerna nämnde de flesta att det är viktigt att man informerar hästägaren om att man har en nybörjare med sig och att man alltid frågar hästägaren om det är OK att denna person utför avlivningen, vilket inte brukar vara några problem. Majoriteten av chaufförerna svarade att det finns några enstaka fortbildningskurser inom yrket, vilka främst berör avlivning, smittskydd och hygien.

Utöver dem själva svarade de flesta chaufförerna att det är veterinärer som avlivar hästar och två chaufförer svarade att det finns hovslagare som avlivar. I akuta fall avlivs hästen oftast på en veterinärklinik och sedan hämtar chaufförerna från Svensk Lantbrukstjänst AB endast upp kroppen som körs till destruktion.

## 5.2.2 Svenska Ridsportförbundet, Svensk Travsport och Svensk Galopp

En respondent informerade om att det är en veterinär som är förordnad av Jordbruksverket som tävlingsveterinär som bedömer om hästen ska avlivas eller inte ifall något inträffar vid en tävling. Det finns även andra veterinärer som kallas för behandlade veterinär som inte har något specifikt uppdrag från Jordbruksverket som också kan göra den bedömningen. Respondenterna uppgav att veterinären alltid har med sig lugnande medel och avlivningsvätska som kan användas vid behov och akuta fall.

Det framkom i intervjuerna att det är sällsynt med avlivningar på tävlingsbanorna och att det oftast är frakturer, både på rid-, trav- och galoppsidan, som det inte går att göra något åt som gör att hästen måste avlivas. En av respondenterna informerade om att det är sällan hästar störtar under loppet eller dör av andra orsaker som ett brustet kroppskärl eller luftvägsinfektion. En av dem som intervjuades informerade dock om att man ska ha i åtanke att hästar avlivas ibland på hemmaplan men att det ändå kan ha en koppling till tävling. En skada som kan ha uppstått under loppet hinner kanske inte framträda förrän hästen har kommit hem. Vid senare undersökning visar sig kanske skadan vara så pass allvarlig att hästen måste avlivas men faller då utanför statistiken som förs om hästar som avlivas i samband med tävling.

En respondent informerade om att det är upp till varje hästägare att avregistrera hästen i den centrala hästdatabasen vid avlivning, vilket inte alltid görs på ett korrekt sätt och detta gör att det är svårt att få fram rätt siffror på avlivade hästar. En annan uppgav under intervjun att utöver avlivningar som sker i samband med frakturer så avlivas en del hästar för att de inte passar som tävlingshästar. Om hästarna inte gör någon karriär blir vissa av dem sällskapshästar annars brukar de avlivas (eller slaktas). Detta är något som hästägaren bestämmer och inget som någon inom branschen lägger sig i eller ifrågasätter. Respondenterna uppgav att vissa av hästarna som dör på banan obduceras av Statens veterinärmedicinska anstalt för att fastställa dödsorsaken samt att man tar dopingprov. Därefter kremeras eller destrueras kropparna eftersom de inte kan gå till livsmedel alternativt att vissa gräver ner dem hemma på gården.

## 5.2.3 Sveriges Veterinärförbund

Respondenten informerade om att idag finns det många veterinärer som kommer från andra länder för att jobba i Sverige, bland annat från t.ex. Spanien och Italien. Det är duktiga veterinärer men det blir en kulturkrock vad gäller avlivning. I Sverige är det djurägarens ansvar att besluta om när ett djur ska tas bort, vilket

innebär att även friska djur ibland avlivas. Respondenten uppgav att detta blir ett bekymmer då vissa veterinärer från andra länder vägrar att avliva djur som inte är svårt sjuka. Detta är ett observandum som kan bli ett bekymmer på kliniker där man kan behöva utbilda vissa veterinärer om hur man avlivar, då detta inte alltid ingår i utbildningar utomlands. Man har fått informera och förklara hur lagstiftningen ser ut här i Sverige men det är en ny utmaning som arbetsgivare sade respondenten.

I intervjun framkom det att i många olika länder går hästar lite mer ”vind för våg” i någon hage tills de självdör eller till slut avlivas. Detta för att många veterinärer tycker det är obehagligt att avliva friska hästar som exempelvis endast blivit utslagna som ”sporthästar” eller till vad de var tänkta till. Vid triangelmärkning finns det hästar som säljs till andra länder där man struntar i märkningen och hästen tävlas ändå och i dessa fall hade avlivning varit ett djurskyddsmässigt bättre alternativ. Respondenten uppgav även att många veterinärer tycker att det tar emot att avliva friska djur och det blir ett etiskt dilemma vad gäller avlivning av häst när kulturer krockar och utdömning av friska, men inte tävlingsdugliga, hästar görs.

#### 5.2.4 Kontaktperson på Svensk Lantbrukstjänst AB

Respondenten uppgav att det är många medelålders män som arbetar som chaufförer åt Svensk Lantbrukstjänst AB. De har förut arbetat på slakteri eller som nödslaktare när detta förekom i större utsträckning. Många i personalen närmar sig pensionsåldern men det finns ett antal yngre chaufförer som lärs upp av de rutinerade chaufförerna för att kunna ta över arbetsuppgifterna. Vid upplärning får man iakttä och lära sig med tiden om hur yrket fungerar. Respondenten informerade om att det finns en checklista för vad man ska gå igenom vid upplärning och det är Svensk Lantbrukstjänst AB och entreprenören som ansvarar för kontinuerlig fortutbildning. Man är väldigt mån om att alla ska lära sig att göra rätt och därför är det viktigt att ha bra kommunikation med personalen.

### 5.3 Hur hanteras hästen inför avlivning?

#### 5.3.1 Chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB

Angående hanteringen av hästen och säkerheten i yrket svarade alla tio chaufförerna på ett likvärdigt sätt, att det oftast fungerar bra. Många av chaufförerna berättade att det är fler hästar som sederas idag, det vill säga att hästen har fått lugnande medel, om man jämför med förr i tiden, vilket ger alla inblandade en helt annan trygghet. Vissa chaufförer hade sedering som ett krav, annars avlivade de inte hästen. Detta upplever de som mycket positivt då allt går mycket lugnare och säkrare till, framför allt för hästen som chaufförerna berättade är huvudfokuset även

om hästägaren är minst lika viktig. Dock uppgav några av chaufförerna att de själva skulle vilja kunna ge sedering genom injektion, något som bara veterinärer får göra idag. Det lugnande medel som hästägarna idag kan ge själva (i flytande form i munnen på djuren) tar lång tid på sig att verka även om de lyckas ge det på rätt sätt, vilket gör att hela avlivningsprocessen kan bli utdragen.

Flera tog upp att varje tillfälle ute hos en hästägare måste bedömas separat, det vill säga att kunden är unik och att saker kunde ändras snabbt på plats, vilket gör att man måste vara flexibel. Chaufförerna uppgav att de var noga med att informera personen som höll i hästen om var och hur hen skulle stå och göra för att situationen skulle vara så lugn och säker som möjligt. De flesta av chaufförerna sade att avlivningen idag fungerar bättre än vad den gjorde förr, tack vare sederingen och att hästägarna är mer pålästa idag om hur avlivningen går till, vilket underlättar arbetet för chaufförerna.

En del chaufförer uppgav att de har fått positiva sms ifrån kunder som varit nöjda och att antalet hästägare som anlitar dem ökar vilket är ett gott tecken. Ett fåtal chaufförer berättade att de hade råkat ut för upprörda hästägare och alltför uppspelta hästar som inte gått att närma sig och därmed p.g.a. säkerhetsskäl inte kunnat avlivas. Någon uppgav i intervjun, att gör man ett bra jobb så får man en bra kundkrets och kunder som återkommer, vilket är något som man eftersträvar.

### 5.3.2 Livsmedelsverket

Respondenten informerade att till mindre slakterier är det oftast hästägaren eller en ställföreträdare för denna som kör dit hästen och det är väldigt ovanligt att man stallar upp en häst innan slakt, även om det förekommer ibland. Till de större slakterierna är det mestadels åkerier som kör dit hästarna. Respondenten uppgav att hästar besiktigas en och en före slakt samt att den som kör dit hästen oftast är med under avlivningen. Det finns mer regler att förhålla sig till under slakt när djuren ska gå till livsmedel och djur som inte ska bli mat tas därför oftast inte till slakterier alls. Respondenten uppgav under intervjun att hästar som kommer till slakt inte alltid kan bli livsmedel. Oftast beror detta på att vad som står i hästpasset inte stämmer överens med vad som står i den centrala hästdatabasen och då får inte hästen slaktas. Det är slakteriet som ska säkerhetsställa att allt är i sin ordning och det är inte alltid personalen kollar i den centrala hästdatabasen, vilket då leder till att hästen avisas från slakteriet och får åka hem igen. En av orsakerna utöver ogiltigt pass kan vara läkemedelsbehandling (karens) som gör att hästen måste tas ur livsmedelskedjan.

### 5.3.3 Försäkringsbolaget Agria

Respondenterna informerade om att har man sin häst försäkrad vid avlivning beror ersättningen på vilken försäkring man har tecknat och vad som står i Agrias villkor. Har man exempelvis en veterinärvårdsförsäkring hos Agria ersätts momentet avlivning och omhändertagande. De uppgav att hästen ska vara i behov av avlivning och utdömd av en veterinär som skriver ett intyg, för att ersättning ska kunna betalas ut. Hästen kan ha förlorat sin användbarhet eller inte kunna leva vidare, som vid en kraftig kolik. Hästen ska vara ordentligt utredd och färdigbehandlad där man ser att fortsatt vård inte kan göra hästen frisk. Respondenterna uppgav att det gäller att veta vad som står i Agrias villkor men oftast betalas ersättning ut och det är skadereglerarna som sköter den biten till 99%. Skulle det bli några oklarheter kring veterinärintyg kopplas Agrias veterinär in och hjälper till att tolka intyg och eventuella röntgenbilder. Det är djurägaren som är ansvarig för hur man vill avliva hästen och vad som sker med kroppen efteråt, uppgav den ena respondenten. Agria vill liksom andra tänka på hållbarheten och det gäller även djur som avlivas där hästkroppen kan fortsätta att göra nytta, genom förbränning/uppvärmning om den går till destruktion. Vill djurägaren kremera sin häst får hen bekosta det själv eftersom det är väldigt dyrt. Respondenterna uppgav att har man full veterinärvårdsförsäkring hos Agria så ersätter de upp till 6000 kr för avlivning av häst.

## 5.4 Hur uppfattar de som yrkesmässigt avlivar hästar att hästägarna resonerar och motiverar avlivning?

### 5.4.1 Chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB

Här gav chaufförerna lite olika svar. Oftast får de inte reda på varför hästen ska avlivas och det är inget de frågar om, om inte hästägaren själv delar med sig av den informationen spontant. Majoriteten svarade dock att det oftast är ålderdom som är orsaken och/eller skador och sjukdom. Några uppgav att de även får en känsla av att det är ekonomin som styr ägarnas beslut samt ibland tillgången på foder. En del chaufförer uppgav även att en del avlivar sin häst om den inte håller psykiskt eller fysiskt till vad den var tänkt till, som t.ex. en travhäst som inte presterar på banan.

Alla chaufförer berättade att de vid behov informerar hästägaren om hur avlivningen kommer att gå till. Hälften av de som intervjuades uppgav att de alltid går igenom om hur det går till vid varje tillfälle. Detta även om hästägaren är van, då de har märkt att ledsna personer kan göra saker omedvetet även om de har varit med vid avlivningar förut. De flesta chaufförer uppgav att hästägare idag är mer pålästa, vilket gör att besöket oftast går fort. Vissa hästägare står redan med hästen

uppställd och redo på gården medan andra behöver längre tid på sig. Detta var något som flertalet chaufförer nämnde, att det är viktigt att det får ta tid då stress hos hästen eller ägaren kan göra så att säkerheten blir sämre och att en olycka därmed kan ske. Ett enhälligt svar hos alla chaufförer som intervjuades var att de aldrig har varit med om att någon har ångrat sig när de väl kommer ut. Däremot kan avbokningar ske några dagar innan utsatt tid.

De flesta chaufförer svarade att de inte märker någon skillnad på antal förfrågningar gällande att avliva hästar på grund av exempelvis veterinärbrist. Några svarade däremot att de har märkt att hästägare har det svårare att få tag på en tid hos veterinären. En chaufför nämnde att Svensk Lantbruksjänst inte har någon heltäckande jour, vilket gör att det blir problem framför allt på storhelger, om en häst behöver avlivas och ägaren inte får tag på någon veterinär. Detta kan med tiden bli ett stort problem ur ett djurskyddsperspektiv som gjorde att samma chaufför lämnade ut sitt privata telefonnummer till hästägarna så att de alltid kunde ringa om akuta situationer uppstod.

#### 5.4.2 Svenska Ridsportförbundet, Svensk Travsport och Svensk Galopp

Två av respondenterna betonade att vi ska vara rädda om vårt djurskydd här i Sverige, där avlivning är en del av detta. En av respondenterna uppgav att den nya yngre generationen av både djurägare och veterinärer kan ha en annan uppfattning om avlivning idag och att djuren i stället ska hjälpas och räddas in i det sista. Samma respondent uppgav att djur är mer värda idag både ekonomiskt och känslomässigt jämfört med tidigare, något som gör att beslutet om att avliva har blivit svårare att ta. Detta gör att djurskyddet kan komma att påverkas på ett negativt sätt då flertalet djur hålls vid liv en längre tid idag än vad de borde göra genom bland annat medicinering som inte fanns att tillgå förr.

En av dem som intervjuades betonade att det är ett privilegium för djur att få somna in på ett värdigt sätt och de ska inte behöva utsättas för något lidande. Samma respondent uppgav att många förmänskligar sina djur idag, på ett sätt som inte är till fördel för djuret. En av respondenterna informerade att hen inte ansåg att det är fel att avliva ett djur som anses vara friskt, då döden innebär ett bättre djurskydd än om djuret blir en ”vandringspokal” mellan olika personer. Om man omplacerar en häst som har ett lågt ekonomiskt värde lägger man oftast bara över ansvaret om avlivning på en annan person som kan ha svårt för att ta beslutet då hen trodde sig kunna hjälpa hästen till ett ”bättre” liv.

### 5.4.3 Kontaktperson på Svensk Lantbrukstjänst AB

Det finns inget krav på att hästägaren ska uppge varför hästen ska avlivas men ofta framkommer detta ändå. Informationen som uppgavs angående orsaker och anledning till att avliva var att hästen är gammal, hästägaren har inte råd att ha kvar den eller sjukdom. Veterinärbristen märks av i vissa avseenden då hästägarna ringer till Svensk Lantbrukstjänst AB för avlivning akut när de inte får tag på någon veterinär. Personalen på Svensk Lantbrukstjänst AB är oftast flexibla och lösningsorienterade vad gäller körningar ut till kund men längre norrut i Sverige blir det oftast långa körsträckor vilket kan vara en utmaning. Det uppgavs att hästägare som äger en äldre häst, oftast över 18 år, hellre avlivar hästen än säljer/omplacerar den om de inte har råd att ha kvar den. I vissa fall kan omplacering vara aktuellt, vilket man då har försökt att hjälpa kunden med eftersom man har tillgång till ett stort kontaktnät men det är kunden som i slutändan bestämmer vad som ska göras med hästen.

Respondenten uppgav att Svensk Lantbrukstjänst AB tar emot fler förfrågningar om att avliva hästar idag jämfört mot tidigare och att det beror på olika orsaker där veterinärbristen är en bidragande faktor. En av anledningarna är att man har jobbat mycket med entreprenörernas inställning och service ut mot kund, något som gör att fler kunder hör av sig och beställer tjänster ifrån Svensk Lantbrukstjänst AB. Förut var inriktningen mycket på lantbruksdjur men idag när lantbruket minskar har fokus riktats om mot hästar som hela tiden ökar i antal. Antalet fall av avlivning av häst har ökat med 20% de senaste tre åren, uppgavs vid telefonintervjun.



## 6. Diskussion

### 6.1 Vilka metoder används vid avlivning av häst?

I denna studie var de avlivningsmetoder som används i Sverige när det gäller häst, enligt respondenterna från organisationerna och chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB mekanisk bedövning med bultpistol med efterföljande avblodning. Detta påvisar även resultatet i studien gjord av Torbrand & Sävström (2022), samt medicinsk injektion med avlivningspreparat. Då tillåtna bedövningsmetoder för hästdjur är bultpistol, kulvapen samt hagelgevär (7 kap. 3 § L 22) efterlevs aktuell lagstiftning i stor utsträckning hos de personer som avlivar hästar i sin yrkesroll.

Som nämnts tidigare är överdos med narkosmedel för injektion eller injektion med specifika kemiska preparat som är avsedda för ändamålet och för det aktuella djurslaget enligt 9 kap. 15 & 16 §§ L22 en godkänd avlivningsmetod. Det ska utföras av en veterinär, något som samtliga respondenter tydligt uppgav vid intervjuerna. Då svaren ifrån respondenterna var så pass enhälliga vad gäller vilken avlivningsmetod som får utföras av vem tyder det på att tillräcklig och aktuell kunskap finns hos de yrkesverksamma inom ämnet.

### 6.2 Vem avlivar hästen och vad har den personen för utbildning och erfarenhet?

I studien gjord av Lipovšek *et al.* (2024) skriver de att den nuvarande EU-lagstiftningen kräver att personal som arbetar med levande djur ska se till djurens välbefinnande vid tidpunkten för avlivning och kräver därmed att personalen har ett kompetensbevis. Kravet på ett formellt kompetensbevis gäller endast vid slakt, samt vid avlivning av pälsdjur, men motsvarande kompetens är naturligtvis viktig även i andra sammanhang. Författarna upplyser om att det behövs kunnig personal som hanterar djur vid avlivning för att minimera stress, ångest och lidande vid tidpunkten för slakt och att vissa moment som transport, bedövning, avlivning och slakt endast utförs av utbildad personal. Detta överensstämmer med vad som går att

läsa på Jordbruksverkets hemsida och kravet på kompetensbevis berör den som hanterar djur i samband med slakt och avlivning och gäller i alla EU-länder (Jordbruksverket, 2023). Samtliga chaufförer som intervjuades arbetar eller har arbetat med att avliva hästar och det i enlighet med de krav som finns. Utöver dem själva uppgav de veterinärer och ibland hovslagare som avlivar hästar. En skillnad finns alltså bland dem som avlivar hästar då de oerfarna chaufförerna går bredvid en rutinerad chaufför för att bli upplärd inom yrket medan en legitimerad veterinär ska ha en veterinärexamen från en utbildning på högskole- eller universitetsnivå på minst 5 år (Jordbruksverket, 2021).

Kontaktpersonen på Svensk Lantbrukstjänst AB uppgav att många chaufförer som arbetar för dem är äldre män som blivit upplärda av någon bekant. En intressant aspekt i detta är att det i princip bara är män som arbetar som chaufför inom detta yrke. Något som även påvisades i studien av Lipovšek *et al.* (2024) där ingen utav chaufförerna var kvinnor samt att majoriteten av de manliga chaufförerna var över 40 år, vilket gör att man skulle kunna anta att majoriteten av chaufförer som avlivar hästar inom yrket är män. Motsatsen råder dock inom veterinäryrket, som under de senaste decennierna har fått en majoritet av kvinnliga yrkesverksamma, något som Gullberg (2019) skrivit tidigare om i sitt arbete.

### 6.3 Hur hanteras hästen inför avlivning?

Beroende på vilken metod hästägaren väljer som avlivning, mekanisk eller medicinsk, hanteras hästen på lite olika sätt. I detta arbete har fokus varit på chaufförerna som alla utför mekanisk avlivning, oftast ute på gården. Flertalet chaufförer uppgav att idag är många hästar sederade innan avlivning, antingen har ägaren gett lugnande via munnen eller så har veterinären gett det via injektion. Sederingen gör hästarna lugnare och därmed blir de lättare att hantera, vilket gör att säkerheten höjs för inblandade personer och risken för olyckor minskar. Anledningen till att det bara är veterinärer som får injicera lugnande medel till hästarna i detta sammanhang är b.la. regelkrav vad gäller läkemedelshantering och förvaring. Det är starka preparat som är farligt för både människor och djur om det kommer i orätta händer och med risk för t.ex. inbrott i lastbilar kan det vara olämpligt att chaufförerna ska ha medlet med sig.

Chaufförernas utsago stämmer väl överens om vad som går att läsa på Hästsveriges (2023b) hemsida om hur avlivning går till. Det vill säga att det är viktigt att de personer som är med är lugna, att man hanterar hästen på ett lugnt sätt och att man tar den tiden som behövs för att få hästen att känna sig trygg. En del av chaufförerna uppgav att de har med sig olika godisvarianter som exempelvis slickstenar som de använder till vissa hästar, djuren får stå och slicka på den medan chauffören

använder bultpistolen och andra får stå och äta något gott ur en hink. Intressant reflektion ifrån en chaufför är att hästarna oftast inte har någon relation till dem som personer som gör att hästarna oftast accepterar deras närvaro utan problem. Veterinärer däremot kan vissa hästar förknippa med smärta som gör att hen kan få det svårt att närma sig hästen, vilket gör att chauffören får kallas dit istället för att avliva. Flertalet chaufförer uppgav att platsen där avlivningen sker behöver vara tillräckligt stor, så de kan ta sig fram med lastbil samt gärna en avskild plats så det är lugnt runtomkring.

Som Stull (2013) skriver i sin studie är vissa orsaker till avlivning trauman eller sjukdomstillstånd och Ekström Arman (2022) samt Edenburg *et al.* (1999) skriver att det alltid är viktigt att informera hästägaren om vad som kommer att hända för att skapa en så lugn situation som möjligt, framför allt för hästens skull. Chaufförerna och ett flertal andra respondenter bekräftar samma sak, att det är viktigt att bevara lugnet och att man är flexibel, då varje avlivningstillfälle är unikt samt att en stressad miljö påverkar hästen på ett negativt sätt, vilket man vill undvika.

## 6.4 Hur uppfattar de som yrkesmässigt avlivar hästar att hästägarna resonerar och motiverar avlivning?

Enligt chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB, som detta arbete har fokuserat på, var alla chaufförer överens om att hästägare reagerar och agerar på väldigt olika och individuella sätt när det kommer till att låta avliva sina hästar. Beroende på om hästägaren har varit med om en avlivning förr eller inte, informerade chauffören ägaren om hur avlivningsprocessen kommer att gå till. En tidigare studie har visat att om en veterinär avlivar hästen, är veterinärens roll viktig vad gäller sorgearbetet, framför allt efter avlivningsprocessen (Edenburg *et al.*, 1999). I detta arbete är det chauffören i stället för veterinären som hamnar i en liknande situation vid avlivning vilket gör att det är viktigt att chauffören kan hantera en ledsen hästägare i en tung och jobbig situation. I studien av Edenburg *et al.* (1999) uppskattar hästägaren att få en tydlig förklaring om hur avlivningsprocessen går till, en uppfattning som chaufförerna delar, även om de också nämner att hästägare idag är mer pålästa om hur avlivningen går till om man jämför mot förr.

Angående hur hästägaren motiverar att avliva hästen uppgav chaufförerna att hästägaren väljer själv om hen vill berätta om varför hästen ska avlivas. Samma svar gav även flertalet respondenter ifrån organisationerna, att vill hästägaren berätta om varför hästen ska avlivas så görs det på frivillig basis. Som nämnts tidigare var det olika uppfattningar hos chaufförerna om varför hästar tas bort men

vanligaste orsaken är att den är gammal, skadad eller att ekonomin är ansträngd hos hästägaren. Respondenternas uppfattning stämmer väl överens med de vetenskapliga studier som finns. Enligt Ireland *et al.* (2011) är vanliga orsaker till att avliva en häst hälta, kolik och kronisk sjukdom vilket även Stull (2013) skriver om i sin studie, samt andra orsaker som olyckor och naturkatastrofer. Flertalet chaufförerna berättade att oavsett anledning till varför man tar bort hästen så är majoriteten av hästägarna väldigt ledsna när chauffören kommer ut till gården. I studien av Edenburg *et al.* (1999) samt i arbetet av Sävström & Torbrand (2022) bekräftas chaufförernas upplevelser av att det är väldigt vanligt att hästägaren känner sorg när hästen ska avlivas.

## 6.5 Styrkor och svagheter med den valda metoden

En av styrkorna att välja telefonintervjuer som metod är att det är ett smidigt och flexibelt sätt att prata med personer som inte sitter framför en dator under arbetsdagen samt behövde inte inkludera några resor. Chaufförerna körde handsfree i lastbilen, vilket gjorde att de kunde utnyttja sin körtid och inte behövde avsätta någon specifik arbetstid för att intervjuas. Eftersom alla respondenter kontaktades via mejl i förväg blev alla intervjuer genomförda enligt planen, vilket innebar att alla svar kunde redovisas i arbetet. I slutet av intervjun gavs respondenterna en möjlighet att tillägga något utöver redan ställda frågor för att få en chans till att komplettera de specifika frågorna med egna tankar, där vissa svar blev relevanta utifrån frågeställningarna och kunde bearbetas till att användas i arbetet.

Svagheter i metoden är om intervjun behövde avbrytas pga. oförutsedda händelser och att mer tid än vad som planerats behövde läggas på en intervju om ytterligare en uppringning krävdes. Eftersom det var frågor där respondenten svarade med egna upplevelser och erfarenheter fanns det en risk att fokus på den ställda frågan tappades bort under samtalsgången. Det gjorde att man kunde behöva påminna respondenten om den ställda frågan igen samtidigt som ett brett svar kunde ta upp nya relevanta aspekter i ämnet som hade uteblivit med de specifika frågorna. Vid sammanställning av respondenternas svar lästes dessa endast igenom av en person, vilket kan ha påverkat hur svaren uppfattats. Om fler personer hade läst igenom dem hade man i större utsträckning kunnat säkerställa att svaren tolkades på ett likvärdigt sätt. I den valda metoden skrevs respondenternas svar ner medan intervjun pågick. Vid senare bearbetning av svaren kan vissa omformuleringar ha skett då talspråk omvandlats till skriftspråk. Uppfattning om vad som sades under intervjun kan därmed ha förändrats med tiden från intervjutillfället till bearbetningen, vilket kan ha påverkat sammanställningen av svaren.

## 6.6 Styrkor och svagheter i litteratur och data

I detta arbete har vetenskaplig litteratur använts ihop med lagtext och relevanta websidor. Arbetet har i huvudsak fokuserat på respondenternas egna upplevelser och kunskaper, eftersom det finns begränsat med forskning på området att tillgå. En stor styrka i den valda litteraturen är att flertalet artiklar grundar sig i vetenskaplig forskning. Litteraturen är skriven av olika forskare som besitter expertis inom olika områden. Arbetet innefattar litteratur som både är äldre och nyare som ger en bredare överblick i ämnet.

Nackdelar med den publicerade forskning som finns är att den i första hand är inriktad på slakt och köttkonsumtion samt transporterna till och från slakterier och då på andra djurslag än häst. Avlivning på klinik där djurhälsopersonalen upplevelser har studerats är andra exempel på forskning som bedrivits vilken därmed har en annan inriktning än yrkesverksamma chaufförer som jobbar med avlivning. En svaghet med de vetenskapliga artiklarna som använts i detta arbete är att studierna främst har gjorts i andra länder, vilket innebär att viss hänsyn bör tas till eventuella olikheter länderna emellan vad gäller avlivning av häst. Angående texten till lagstiftning är den hämtad ifrån EU-förordningen och svenska föreskrifter, vilka är tydligt överensstämmande.

En svaghet i detta arbete vad gäller telefonintervjuer som metod är att enkätundersökningar används i större utsträckning i den litteratur som är vald att användas i detta arbete. En styrka i studien gjord av McGowan *et al.* (2012) är att de genom sina enkäter har fått ett exakt procentuellt resultat. En svaghet som McGowan *et al.* (2012) nämner i deras arbete är att det saknas studier som är gjorda på hästägare och deras relation till hästen då de flesta studier som har gjorts angående relationer mellan människor och djur är gjorda på mindre husdjur som hund och katt.

En styrka med den valda litteraturen är att den inte endast inkluderar ett hästvårldsperspektiv, utan även ett mänskligt perspektiv, vilket ger en bred överblick. Exempelvis belyser Stull (2013) om hur viktigt det är att människor som ska arbeta med att avliva hästar får rätt kunskap både vad gäller avlivningsmetoder och hur man bemöter hästägaren. En nackdel med studien i förhållande till detta arbete är att den fokuserar på hästhållning i USA, vilket skiljer sig mot svensk hästhållning och kan innebära att studiens resultat inte nödvändigtvis är applicerbart på detta arbete. Beträffande hemsidor som använts kan en svaghet vara att dessa inte har uppdaterats med relevant fakta. Samtidigt är det hemsidornas styrka, att man snabbt kan uppdatera dem. Då det till stor del är myndigheters hemsidor och större hästwebbsidor som använts som källor får man ändå förlita sig på att det som står där är korrekt.

## 6.7 Hållbarhet

Den vanligaste hanteringen av hästen efter avlivning är att hästkroppen transporteras till någon utav Konvex AB hanteringsanläggningar i Kävlinge eller Karlskoga där den bearbetas till miljövänliga biobränslen som återgår i kretsloppet för att utvinna värme (Svensk Lantbrukstjänst Häst AB, 2024a). Det vanligaste sättet att ta hand om animaliska biprodukterna i Europa är att omvandla dessa till kött- och benmjöl samt fett (Konvex, 2024). Fettet används som oljeersättning i värmeverk och kött- och benmjölet till gödning och energi (Konvex, 2024). Källan uppger att denna bearbetningsprocess är mycket energikrävande och invecklad, vilket har lett till att ett nytt koncept, Biomal-konceptet, har tagits fram av Konvex och S.E.P. Scandinavian Energy Project. Det är både billigare och enklare samt kräver mindre energi att framställa och innebär att animaliska restprodukter mals och krossas till ett biobränsle med ett energiinnehåll som motsvarar vanligt skogsflis (Konvex, 2024).

Flertalet respondenter i denna studie uppgav att de flesta hästägare väljer att hästen ska avlivas hemma på gården. En reflektion kring detta är att transportsträckor som varje hästägare skulle kört till eventuell klinik eller slakteri möjligtvis minskar genom att chaufförerna i stället kör ut till varje gård. Vidare innebär det att hästen inte behöver utsättas för en transporter i samband med avlivning, som oftast är ett stressmoment, vilket är en fördel ur ett djurskyddsperspektiv. Vissa chaufförer uppgav att de lämnar ut sitt privata nummer för att kunna hjälpa hästägarna vid akuta fall, då Svensk Lantbrukstjänst Häst AB:s jourssystem i huvudsak täcker södra Sverige (Svensk Lantbrukstjänst Häst AB, 2024b).

Då det enligt vissa respondenter förekommer att hästägare väljer att gräva ner sin häst hemma på gården är det ur smittskyddssynpunkt viktigt att följa kommunens anvisningar och EU-lagstiftningens krav på nedgrävning (Jordbruksverket, 2022). En reflektion är då om hästen avlivats med avlivningspreparat att den inte får grävas ner då preparaten är giftiga för både människor, djur och natur. Vidare ur ett miljöperspektiv är därför destruktion en stor fördel då hästkroppen återgår till att kunna brukas som värme till flertalet hushåll samt att risken för spridning av smittsamma sjukdomar minimeras.

## 6.8 Samhälleliga och etiska aspekter

Att äga en häst idag kräver både tid och pengar i form av stallhyra, foder, hovslagare, försäkring och periodvis kan höga veterinärkostnader tillkomma (Agria, 2024b). Utöver aktuella kostnader medan hästen lever tillkommer även en kostnad för avlivning och omhändertagande av hästkroppen när den ska avlivas, något som man som hästägare bör ha i åtanke och gärna lägga undan ett sparkapital inför kommande avlivningskostnader (Hästsverige, 2023b).

Samtliga respondenter som har låtit sig intervjuas i detta arbete är i stort sett överens om att avlivning av hästar är svårt ämne där känslor, ekonomi, tidigare erfarenheter och kunskap avgör när en häst ska avlivas. Idag ses hästen som ett sällskapsdjur som framkallar positiva känslor så som närhet, tillgivenhet och ömhet (Belaunzaran *et al.*, 2015), vilket gör beslutet om avlivning svårt. Majoriteten av chaufförerna upplever att många utav de hästar som de avlivar i sitt yrke borde ha avlivats tidigare. Ett etiskt dilemma vad gäller avlivning av häst är vems känslor och mående man ska ta hänsyn till, hästägarens eller hästens. I Sveriges djurskyddslag (2018:1192) står det att djur ska skyddas mot onödigt lidande men utifrån svaren från respondenterna i detta arbete verkar flertalet hästar utsättas för just ett lidande eftersom deras hälsa är nedsatt när chauffören kommer ut till gården.

En tanke om detta är att alla djurägare kommer hamna i situationen där beslut om avlivning måste tas. Vanliga diskussioner som uppstår är oftast om beslutet är rätt just nu eller om man kan vänta några månader till i de fall djuret inte är akut sjukt och en veterinär bedömer att den måste avlivas. Att veta när rätt tid för avlivning är kommer nog aldrig kunna fastställas då människors attityder och värderingar inför avlivning skiljer sig mycket åt.

För att praktiskt kunna underlätta beslutet för hästägaren skulle en avlivningsplan, vilket Stull (2013) skriver om i sin studie, kunna gynna både hästägaren och hästen. Att göra en samlad bedömning om hästens livskvalité ihop med eventuella sjukdomar som den har kan göra beslutet lättare för hästägaren att ta som därmed kan minska tiden som hästen utsätts för ett lidande. Således är det ett privilegium våra djur har att de kan få somna in på ett värdigt sätt och inte utsättas för något lidande som en respondent uppgav under en intervju.

## 6.9 Tillämpning och nya frågeställningar

Detta arbete har belyst att avlivning av häst är svårt framför allt ur ett hästägarperspektiv. Majoriteten av de som intervjuats har uppgett att hästägaren tycker att steget om att besluta om avlivning är svårt och diffust att ta, vilket gör att flertalet hästar har en dålig välfärd i slutet av sina liv. Praktiskt skulle detta arbete kunna bidra till mer kunskap vad gäller avlivning av häst genom den information som är inhämtad från respondenterna både vad gäller före, under och efter avlivning.

I arbetet hänvisas det till studier som lyfter hur man praktiskt kan försöka hjälpa hästägaren att fatta ett snabbare beslut om avlivning. Som nämns ovan skriver Stull (2013) om möjligheten att ta fram en avlivningsplan som hästägaren ska kunna förhålla sig till. En sådan avlivningsplan bör dock ha en vetenskaplig grund, vilket innebär att forskning kring djurskydd och avlivning på häst behöver göras i större utsträckning. I dag handlar informationen som ges till hästägare till stor del om vilka avlivningsmetoder det finns att välja mellan. Om hästägaren har en punktlista vars innehåll är utformat för att se om hästen fortfarande har ett anständigt liv kan denna förhoppningsvis hjälpa hästägaren till att ta ett snabbare beslut vad gäller avlivning. Hästägaren får en typ av trygghet i beslutet som bland annat kan stödjas med hjälp av avlivningsplanen.

Eftersom denna studie är den första i sitt slag att inkludera chaufförerna från Svensk Lantbrukstjänst AB samt olika organisationer från hästnäringen där deras uppfattningar och kunskaper har tagits tillvara, behöver framtida studier vidgas i omfattning. Att inkludera fler chaufförer och organisationer gör att man kan öka förståelsen ytterligare om hur det är att arbeta med avlivning av häst. På sikt kan då de yrkesverksamma öka förståelsen hos hästägarna om hur viktigt det är att hästen avlivs i ett tidigare skede mot vad som görs idag för att gynna hästarnas välfärd ur ett djurskyddsperspektiv. Nya frågeställningar som kan vara av intresse inför framtida forskning är:

### **Varför är majoriteten av chaufförerna män?**

För att möjliggöra arbete för en mer jämställd arbetsplats hade det varit intressant att undersöka varför majoriteten av chaufförerna inom yrket är män. En del av yrket innebär att möta människor i en känslomässigt svår situation och det hade varit intressant att se vad för resultat det hade blivit om det var en jämnare könsfördelning. Kvinnor anses ha en högre empatisk förmåga än män (Sveriges radio, 2018), vilket skulle kunna ha en betydelse i ett yrke där man ska hantera både människor och djur, samtidigt som den individuella variationen i lämplighet för yrket är stor, oavsett kön.



### **Hur kan man med hjälp av AI (artificiell intelligens) få hjälp med att ta beslutet om att avliva hästen?**

Eftersom det är svårt för många djurägare att ta beslutet om att avliva, då man ofta ifrågasätter om djuret är tillräckligt dåligt kan framtidens teknik komma att bli till hjälp. Ridsport (2022) skriver om Hedvig Kjellström som forskar inom AI med djur i fokus, där olika metoder tas fram för att kunna läsa av djurets kroppsspråk. Att kunna läsa av om djuret känner smärta, stress eller oro kan hjälpa till inom det veterinärmedicinska vad gäller olika behandlingar (Ridsport, 2022). I framtiden kanske även AI kan hjälpa djurägarna till att fatta ett snabbare beslut om avlivning för att minska smärta och lidandet hos hästen.

## **6.10 Slutsats**

Studiens syfte var att kartlägga och öka kunskapen om avlivning av hästar i Sverige. Resultatet visar på att mekanisk bedövning med efterföljande avblodning är den vanligaste avlivningsmetoden som chaufförerna använder sig av. Hästar är idag sederade inför avlivningen i större utsträckning än förr, vilket leder till en lugnare och bättre hantering av hästen som därmed bidrar till en ökad säkerhet för inblandade personer. Hästägarna är i dag mer pålästa om hur avlivningen går till och de flesta väljer att avliva hemma på gården eller där hästen står uppstallad.

Slutsatser är att avlivningar av hästar i Sverige till stor del utförs på ett korrekt sätt av yrkesverksamma personer som innehar tillräcklig respektive rätt kompetens. Den påvisar också att majoriteten av hästägarna tycker att beslutet om att avliva är svårt och jobbigt att ta och orsakerna till att avliva hästen är främst ålder, skador, sjukdom och ekonomi.

# Tack

Jag vill tacka min handledare Lotta Berg för hennes ovärderliga kunskap hon besitter inom ämnet avlivning och slakt. Hon har varit en pushande, positiv och inspirerade person, som trots ett viktigt och allvarligt ämne, har förmedlat tankar och input på ett lättsamt sätt, som gjort att arbetet har varit både utmanande och lärorikt. Tack även till Johanna Barring på Svensk Lantbrukstjänst AB som har ställt upp som biträdande handledare och svarat på frågor under arbetets gång. Tack även till min kritiska vän som har gett bra och relevant feedback samt ett stort tack till alla respondenter som har ställt upp på att bli intervjuade. Avslutningsvis vill jag tacka vänner och familj som har stöttat och uppmuntrat på ett eller annat sätt när vissa perioder har varit tungarbetade och som då har fått mig till att kämpa vidare ända in i mål.

## Referenser

- Agria, 2023. <https://www.agria.se/hast/artiklar/sjukdomar-och-skador/avlivning-av-hast/>, använd 2024-04-28
- Agria, 2024a. <https://www.agria.se/om-agria/>, använd 2024-05-03
- Agria, 2024b. <https://www.agria.se/hast/artiklar/om-hast/hur-mycket-kostar-det-att-ha-hast/> , använd 2024-06-17
- Belaunzaran, X., Bessa, R. J., Lavín, P., Mantecón, A. R., Kramer, J. K., & Aldai, N. 2015. Horse-meat for human consumption—Current research and future opportunities. *Meat Science*, 108, 74–81.
- David, B. & Patel, R. 2011. *Forskningsmetodikens grunder, att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund, Författarna och Studentlitteratur.
- Djurskyddslag (2018:1192)
- Ekström Arman, K. 2022. <https://www.hippson.se/artikelarkivet/distriktsveterinärerna/nar-det-ar-dags-att-saga.htm> , använd 2024-05-13
- Endenburg, N. 1999. Perceptions and attitudes towards horses in European societies. *Equine Veterinary Journal*, 31(S28), 38–41.
- Endenburg, N., Kirpensteijn, J., & Sanders, N. 1999. Equine euthanasia: The veterinarian's role in providing owner support. *Anthrozoös*, 12(3), 138–141.
- Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:8) om slakt och annan avlivning av djur, saknr L 22.
- Goodwin, D. 2007. Horse behavior: Evolution, Domestication and Feralisation. I: Waran N. *The Welfare of Horses*. Animal Welfare, vol 1. Springer, Dordrecht. 1–18.
- Gullberg, V. 2019. *Feminiseringen av veterinäryrket ur ett internationellt perspektiv - processer och olika förklaringsmodeller*. Självständigt arbete i veterinärmedicin 15 hp. Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Hästnäringens Nationella Stiftelse. 2019. När det är dags att ta farväl. PDF-dokument. Utgåva 2. <https://hastnaringen.se/app/uploads/2019/11/hastliv-version-2019.pdf>
- Hästsverige, 2023a. <https://hastsverige.se/om-hasten/nar-hastens-liv-ar-slut/slakt-pa-slakteri/> , använd 2024-05-05
- Hästsverige, 2023b. <https://hastsverige.se/om-hasten/nar-hastens-liv-ar-slut/avlivning/> , använd 2024-05-13
- Ireland, J. L., Clegg, P. D., McGowan, C. M., Platt, L., & Pinchbeck, G. L. 2011. Factors associated with mortality of geriatric horses in the United Kingdom. *Preventive veterinary medicine*, 101(3–4), 204–218.
- Jordbruksverket. 2017-02-02. Hästar och anläggningar med häst 2016. Intermittent undersökning. JO24SM1701.

- Jordbruksverket, 2021. <https://jordbruksverket.se/djur/personal-inom-djurens-halso--och-sjukvard/att-arbeta-inom-djurens-halso--och-sjukvard/veterinarer-och-veterinarstudenter>, använd 2024-05-12
- Jordbruksverket, 2022. <https://jordbruksverket.se/djur/lantbruksdjur-och-hastar/hastar/slutet-av-hastens-liv> , använd 2024-05-05
- Jordbruksverket, 2023. <https://jordbruksverket.se/djur/djurtransportorer-och-slakterier/slakterier> , använd 2024-05-12
- Konvex, 2024. <https://www.konvex.se/> , använd 2024-04-02
- Lipovšek, M., Kirbiš, A., Tomažič, I., Dovč, A., & Križman, M. 2024. Farm Animal Welfare during Transport and at the Slaughterhouse: Perceptions of Slaughterhouse Employees, Livestock Drivers, and Veterinarians. *Animals*, 14(3), 443.
- Livsmedelsverket, 2023. <https://www.livsmedelsverket.se/om-oss/verksamhet/saker-mat-och-dricksvatten>, använd 2024-05-03
- Läkemedelsverket, 2023. <https://www.lakemedelsverket.se/sv/lakemedel-for-djur/resthalter-och-karenstid#hmainbody1> , använd 2024-05-13
- McGowan, T. W., Phillips, C. J., Hodgson, D. R., Perkins, N. & McGowan, C. M. 2012. Euthanasia in aged horses: relationship between the owner's personality and their opinions on, and experience of, euthanasia of horses. *Anthrozoös*, 25(3), 261-275.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). 2023. Lista med viktiga samhällsfunktioner. PDF-dokument. Pubnr: MSB1844. ISBN: 978-91-7927-412-2.
- Regeringskansliet, 2023. <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/regeringens-arbete-pa-eu-niva/> , använd 2024-04-29
- Ridsport, 2022. <https://www.tidningenridsport.se/forelasning-kan-ai-hjalpa-oss-att-kommunicera-med-hastar/> , använd 2024-05-17
- Stull, C. L. 2013. Death and euthanasia as contemporary topics in equine curricula. *Journal of equine veterinary science*, 33(5), 309–314.
- Svensk Galopp, 2024. <https://www.svenskgalopp.se/om-oss/>, använd 2024-05-03
- Svensk Lantbrukstjänst AB, 2024. <https://svensklantbrukstjanst.se/>, använd 2024-05-03
- Svensk Lantbrukstjänst Häst AB, 2024a. <https://svensklantbrukstjansthast.se/miljoatervinning-destruktion/> , använd 2024-04-02
- Svensk Lantbrukstjänst Häst AB 2024b. <https://svensklantbrukstjansthast.se/jour/> , använd 2024-05-30
- Svensk Travsport, 2024. <https://www.travsport.se/svensk-travsport/organisation/om-svensk-travsport/>, använd 2024-05-03
- Sveriges Radio, 2018. <https://sverigesradio.se/artikel/6908690> , använd 2024-06-18
- Svenska Ridsportförbundet, 2022. <https://ridsport.se/ridskola/besoksverksamhet/ridskolehastar-och-triangelmärkning>, använd 2024-05-13
- Svenska Ridsportförbundet, 2024. <https://ridsport.se/om-oss/organisation>, använd 2024-05-03
- Sveriges Veterinärförbundet, 2023. <https://www.svf.se/om-forbundet/>, använd 2024-05-03

Torbrand, S. & Sävström, E. 2022. Svenska hästägares upplevelser vid avlivning av häst på klinik och i fält. Självständigt arbete i djuromvårdnad 15 hp, Sveriges Lantbruksuniversitet.

## Populärvetenskaplig sammanfattning

För att bibehålla ett gott djurskydd när det kommer till att avliva djur i Sverige är det viktigt att de som avlivar djur i sitt yrke innehar relevant och tillräckligt med kunskap i hur man gör samt följer djurskyddslagstiftningen. I denna studie har telefonintervjuer gjorts med personer som arbetar med att avliva hästar. Detta för att få en insikt i om hur de upplever avlivningsprocessen ute på gårdarna samt hur hästägarna förhåller sig till en oftast tuff och jobbig situation.

Svensk Lantbrukstjänst AB är ett av Sveriges största företag som genom sina entreprenörer, det vill säga chaufförer med egna åkerier, kan erbjuda avlivning samt upphämtning av hästkroppen i nästan hela Sverige. Vad som sker med hästkroppen efter avlivning är upp till hästägaren att bestämma likväl på vilket sätt hästen ska avlivas på. Några resultat i studien visar på att den vanligaste avlivningsmetoden är med bultpistol, som först gör så att hästen bedövas, och därefter sker avblodning som är själva avlivningen. Idag får även hästen lugnande medel inför avlivning i större utsträckning mot förr som gör den lättare att hantera och därmed minskar risken att olyckor uppstår. Efter avlivning är den vanligaste hanteringen av hästkroppen att den transporteras till hanteringsanläggningar där den bearbetas till miljövänliga biobränslen och återgår i kretsloppet som exempelvis värme till hushåll.

Slutsatser i denna studie är att i Sverige avlivas hästar till stor del på ett korrekt sätt av yrkesverksamma personer som innehar tillräcklig respektive rätt kompetens. Majoriteten av hästägarna tycker det är svårt och jobbigt att ta beslutet om att behöva avliva och för att upprätthålla ett bra djurskydd i samband med avlivning är eventuellt fortsatta studier som denna viktigt.

# Bilaga 1

## **Frågor till chaufförerna på Svensk Lantbrukstjänst AB**

1. Hur fungerar säkerheten och hanteringen av hästen inför avlivning?
2. Har du någon uppfattning om det är någon annan än Svensk Lantbrukstjänst som avlivar hästar, vem i så fall?
3. Kan man gå jämte som t.ex. lärling och få lära sig hur man utför arbetet?
4. Finns det fortbildningar inom yrket?
5. Varför avlivas hästen?
6. Vad gör man med hästen?
7. Hur avlivar man hästen, vilken metod används?
8. Avblodar man alltid?
9. Transporterar eller avlivar man hemma på gården eller någon annanstans?
10. Har ägaren kunskap om hur avlivningen går till?
11. Händer det att personen ändrar sig när ni kommit ut till platsen och anger de någon anledning?
12. Märker du av om det är fler förfrågningar om att avliva hästar, pga. veterinärbrist?
13. Har du upplevt några problem med hästägaren, hästar eller utrustning eller annat?
14. Något mer att tillägga kring avlivning av häst?

## **Frågor till Svenska ridsportförbundet, Svensk Travsport och Svensk Galopp**

1. Varför avlivar man hästar och hur vanligt är det med akuta avlivningar i samband med tävling?
2. Varför avlivas hästen?
3. Vad gör man med hästen (kremeras, destruktion, mat till djurpark)?
4. För- och nackdelar att skicka till slakt respektive att avliva?
5. Hur fattar man beslutet?
6. Hur går snacket och tankar om hur man fattar beslutet?
7. Något mer att tillägga kring avlivning av häst?

## **Frågor till Livsmedelsverket**

1. Hur många hästar slaktas per år?

### **Frågor till Sveriges Veterinärförbund**

1. Finns det någon uppfattning om vilka metoder som används av veterinärer och hur vanlig är respektive metod?
2. Märks det en ökning av avlivningar pga. veterinärbrist, kostnader eller annat?
3. Något mer att tillägga kring avlivning av häst?

### **Frågor till Agria**

1. För vad och hur mycket får man ersättning för vad gäller avlivning av häst?
2. När kan man få ersättning?
3. Vad finns det för problem vad gäller ersättning, om det finns några?
4. Får ni fler förfrågningar av utdömande av hästar pga. veterinärbrist, kostnader eller annat?
5. Något mer att tillägga kring avlivning av häst?

### **Frågor till kontaktperson på Svensk Lantbrukstjänst AB**

1. Vad har ni för personal och vad är deras bakgrund?
2. Vilka metoder används för avlivning?
3. Vad får eran personal inte göra?
4. Vad är orsaken till att hästen avlivas?
5. Hur och vart hanterar man hästen?
6. Får ni fler förfrågningar om att avliva hästar pga. veterinärbrist?
7. Hur många hästar avlivas?
8. Vilka instruktioner har personalen om att informera hästägaren före och efter avlivning?
9. Något mer att tillägga kring avlivning av häst?



## Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.